

ابوالحسن صبا

ابوالحسن صبا به سال ۱۲۸۱ در تهران متولد شد . ابتدا در کودکی نزد پدرش کمال السلطنه با تعلیم سه تار آشنایی پیدا کرد و سپس ضرب را نزد یکی از بستگانش شروع کرد و چندی بعد نزد حاجی خان نوازنده ی مشهور ضرب آن زمان تکمیل نمود .

صبا اصول نواختن سه تار را از آقا میرزا عبدالله و غلامحسین خان درویش آموخت ، و پیش از آشنایی با ویلون ، نزد حسین خان اسماعیل زاده به فراگرفتن کمانچه همت گماشت ، و ویلون را نزد حسین خان هنگ آفرین و در سال ۱۳۰۲ به کلاس درس کلنل وزیری در مدرسه ی عالی موسیقی رفت .

صبا علاوه بر این سازها با نواختن سنتور نیز آشنایی کامل داشت به طوریکه بعد ها با همکاری حبیب سماعی ، جان تازه ای به این ساز ایرانی

دادند . صبا تا آن زمان که در قید حیات بود ، همیشه با فروتنی ترجیح می داد او را فقط یک نوازنده بشناسند ، اما او هنرش تنها در نوازندگی خلاصه نمی شد زیرا علاوه بر نوازندگی سازهایی چون « ویلون ، کمانچه ، سه تار ، قانون تار ، سه تار ، سنتور ، پیانو ، فلوت ، نی ، ضرب و دف » با نقاشی و ادبیات ، نجوم و پرورش گل و صنایع ظریفه آشنایی تام داشت .

روح اله خالقی معتقد بود که صبا در کار موسیقی استعداد ذاتی دارد و به همین منظور هم کمتر موسیقیدان ایرانی است ک مثل او با بسیاری از سازها آشنایی داشته باشد و بتواند مانند او آنها را بنوازد به طوریکه یک نفر موسیقیدان ایتالیایی که در زمان حیات صبا با او ملاقاتی داشته است در باره اش می گوید : « این مرد به تنهایی یک ارکستر کامل است. »

صبا مردی بود پاک نهاد ، خوش برخورد و دور از تکبر و در او ان جوانی در قورخانه کار می کرد و با توجه به حقوق قابل ملاحظه ای که به او می دادند ولی او موسیقی را بیشتر راغب بود و کارهای فنی را که در قورخانه نظیر نجاری ، ریخته گری ، سوهان کاری و ... آموخته بود بعدها در ساختن آلات و ادوات و اسباب موسیقی به کار گرفت و به خصوص بیشتر مواقع در کارگاه نجاری که متعلق به دوستش در کوچه ظهیر الاسلام نزدیک منزلش بود می رفت و در آنجا به تعمیر یا درست کردن آن ادوات می پرداخت .

زندگی صبا آن رفاهی را که باعث فراغ بالش در پرداختن کامل به نوازندگی باشد در اختیار او نگذاشت و از سال ۱۳۱۰ به طور جدی و مداوم به تعلیم موسیقی به شاگردانش پرداخت و به حق هم شاگردان خوبی تربیت کرد و تحویل موسیقی ایران داد .

آثار صبا را می توان به دو دسته تقسیم کرد:

دسته ی اول شامل اجرای ویلون ، سه تار ، تار . که اکثر آنها به صورت صفحه در دست است . دسته ی دوم شامل تصنیفها ، آهنگهای گرد آوری شده محلی و آثار تئوریک است .

صبا کتابی تحقیقی در باره شناسایی سازهای ایرانی و تاریخچه ی آنها نیز تالیف کرده است . اکثر موسیقیدانان بزرگ و معروف ایران نظیر : حبیب سماعی ، حسین تهرانی به راهنمایی او با موسیقی علمی آشنا شدند و شاگردانی نظیر : مهدی خالدی ، علی تجویدی ، حبیب اله بدیعی ، فرامرز پایور ، مجید وفادار و از شاگردان سرشناس او می باشد و دیگر که گفته می شود طبق یک آمار تقریبی نزدیک به دو هزار نفر از محضر استاد صبا در رشته های ویلون کمانچه ، سه تار ، تار ، سنتور ، قانون ، ضرب و فلوت تربیت شده اند.

استاد ابوالحسن صبا نه فقط از جمله بزرگ موسیقیدانان ایران است که راه جدید موسیقی ملی و سنتی را با نوشتن کتابها و متد های هموار کرد ، بلکه فصب جدیدی در ترانه و تصنیف سازی گشود که سالها مورد تقلید قرار گرفت. یکی از خدمات ارزنده ی ابوالحسن صبا گرد آوری و اجرای درخشان ترانه های بومی به موسیقی اصیل ایرانی است.

از آثار صبا : « زنگ شتر » ، « کاروان » ، « زرد ملیحه » ، « گنجشک زرد » ، « بزندان » در شوشتری ، « در قفس » ، « کوهستانی » ، « رقص چوبی قاسم آباد » ، « به یاد گذشته » در دشتی و چهار مضراب های مختلف را باید نام برد.

صبا از بیماری قلب همیشه رنج می برد و همین بیماری ، عاقبت در شب جمعه بیست و نهم آذر ماه ۱۳۳۶ باعث فوت آن مرد هنرمند و افتخار آفرین ایران گردید.

روانش شاد...

منبع : مردان موسیقی سنتی و نوین ایران (جلد اول ، صفحه ۴۷-۴۲)
تالیف : حبیب اله نصیری فر

شهر آشوب

سایت فرهنگی و هنری شهر آشوب ، پشتیبان فرهنگ و موسیقی ایرانی